

L'OBJECCIÓ DE CONSCIÈNCIA A DEBAT

Pàtria/Patró

La recent sentència del Tribunal Constitucional, convalidant la llei reguladora de l'objecció de consciència, revifa un dels problemes socials més profunds a l'Estat espanyol.

Albert Vicent

El passat 30 d'octubre el Tribunal Constitucional es pronunciava sobre la constitucionalitat de la llei reguladora de l'objecció de consciència i de la prestació social substitutòria. La sentència emesa és clara: la llei que es

va aprovar un 28 de desembre de 1984 és íntegrament constitucional.

Aquest recurs d'inconstitucionalitat es remunta al 28 de març de 1985, quan el Defensor del Poble, **Joaquín Ruiz Giménez**, qüestionava diversos aspectes de la referida llei. Per al Defensor del Poble aquesta havia de ser orgànica; el Consejo Nacional de Objeción de

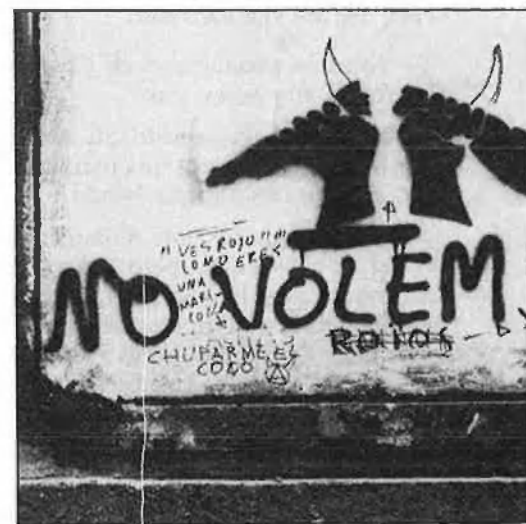
Conciencia (CNOC) s'ha extralimitat en les seues funcions quan ha rebut capacitat per investigar en la intimitat i en la vida privada de l'objector, la durada de la Prestación Social Sustitutòria (PSS) —de 18 a 24 mesos— tenia connotacions penalitzadores, en comparació amb la del servei militar, i el règim disciplinari i penal era excessivament fort i discriminatori.

Tots aquests punts han estat desestimats pel Tribunal Constitucional (TC) que, per nou vots a favor i tres en contra, ha dictat una sentència de la qual cal destacar els següents punts. En primer lloc, el Tribunal Constitucional estima que l'objecció de consciència és un dret constitucional sense categoria de dret fonamental.

En segon, la sentència apunta que el mateix acte d'objectar implica reconèixer motius íntims que es revelen en la negativa a fer el servei militar i «que, sense tal voluntat de l'objector, dirigida a extraure conseqüències jurídiques —i per tant exteriors a la seua consciència— de la seua objecció, ningú no podrà entrar en la seua intimitat ni obligar-lo a declarar sobre la seua ideologia, religió o creença».

En tercer lloc, el Tribunal Constitucional considera que la major duració de la PSS és un mecanisme vàlid per a «establir un cert equilibri amb l'excepció del servei d'armes». Finalment, el Tribunal s'inhibeix de valorar les penes de règim penal, per ser competència del legislador.

Així mateix, el Tribunal s'ha pronunciat sobre algunes qüestions d'inconstitucionalitat plantejades per la Audiència Nacional respecte a la possibilitat d'objectar durant la prestació del servei militar (objecció sobrevinguda). Per al Tribunal prima l'obligació de complir amb el deure de servei a l'estat, ja que, en cas contrari, s'estaria negant al mateix estat. Per tant, la

sentència recull que es podrà objectar abans de la incorporació a files i després d'acabar el període militar, ja que permetre objectar durant la mili suposaria «posar en perill la defensa d'Espanya i l'organització de les Forces Armades».

L'exèrcit, peça fonamental de l'estat

Quan encara no havien passat dos mesos de la seua arribada a la presidència del govern, Felipe González va declarar: «L'exèrcit és la columna vertebral de l'estat» (*El País*, 13-XII-1982)». Des dels pressupostos militars a la política internacional, molts han estat els exemples que han vingut a corroborar aquesta afirmació. Ara la filosofia subjacent a la sentència del Tribunal Constitucional ho confirma una vegada més.

La major duració de la PSS —que pot ser el doble que la mili— i la impossibilitat d'objectar una vegada el recluta s'ha incorporat a files, són mecanismes que l'estat estableix per protegir la incorporació forçosa a l'estructura militar. Quan a la Constitució espanyola es va reconèixer el dret a l'objecció de consciència, cap parlamentari no es va plantejar que ningú no pogués qüestionar l'essència i l'existència de l'exèrcit.

Tanmateix, els col·lectius antimilitaristes i no-violents, organitzats al voltant del Moviment d'Objecció de Consciència —MOC— ja han fet una primera valoració negativa de les darreres conclusions jurídiques. Segons informava el MOC, una vegada es va fer pública la sentència, «totes les raons del Tribunal Constitucional es basen en el fet que l'objecció de consciència no és un dret fonamental, sinó una excepció, oblidant les resolucions i les recomanacions del Parlament Europeu de

La herència de Pep Beunza

Un bon dia de gener de 1970, un valencià, anomenat Pep Beunza, es va negar a fer la mili. Era el primer ciutadà a l'Estat espanyol que, sense ser testimoni de Jehovà, es negava a empunyar les armes per motiu de consciència, que anaven de raons ètiques a principis antimilitaristes.

Beunza va ser detingut —amb manifestacions de protesta a tot Europa— i jutjat a un consell de guerra celebrat el 23 d'abril de 1971. En aquell consell va reivindicar el dret a no matar, es va remetre a Pau VI i al tinent general Diaz Alegria per a defensar la seua opció i es va fer solidari amb Einstein quan el científic alemany afirmava que «els pioners d'un món sense guerres són els joves que rebutgen el servei militar».

En aquells moments Beunza s'atreu a declarar davant el poder militar: «Mentre un 1 per cent dels propietaris posseeixen més de la meitat de les terres d'Espanya, no podem exigir, excepte enganyant-los, d'homes amb la misèria i els calls com a únic patrimoni, que arriusquen la seua vida per defensar la riquesa dels altres». La sentència fou contundent: quinze mesos de presó per desobediència, a més d'acabar la mili en un batalló disciplinari al Sàhara, i sis anys de presó per sedició; tot això, després de passar un mes a un manicomi.

Amb Beunza començà una història kafkiana per als objectors de consciència, que es van multiplicar al llarg dels 70. En alguns casos van ser comparats amb discapacitats mentals i, en altres, com quan es va discutir la llei al Congrés, van ser definits com a «ciudadanos con bajo nivel de bravura». Aquesta afirmació, de semblances taurines, la signava el diputat per Castelló Gabriel Elorriaga.

Els objectors han passat per tot tipus de projectes legals i condemnes repressores. Les sentències en cadena, els treballs forçosos i la privació dels drets polítics, com també la incapacitació per a treballar en entitats públiques, han estat algunes traves legals que han hagut de patir.

Les accions no-violentes, la posada en marxa de serveis socials autogestionaris —1975, Can Serra (Hospitalet)—, el treball per l'objecció fiscal i l'educació per la pau han estat els camps de treball de la punta de llança de l'antimilitarisme a l'Estat espanyol.

De les respostes aïllades es va passar a la coordinació i, al gener de 1977, reunits en assemblea, els objectors es van constituir en el Moviment d'Objecció de Consciència (MOC). A partir d'aquell moment, i fins ara, el MOC ha lluitat principalment contra la conscripció (allistament forçós). En el fons d'aquesta lluita hi ha un sistema de valors que qüestiona l'actual organització de l'estat. Per això, ara els objectors s'estan jugant molt més que uns quants mesos de servei. □

El ministre Serra rep un document de mans d'un objector.

7 de febrer de 1983 i del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides de març de 1986».

L'equip jurídic del MOC ha avaluat negativament la sentència, en la mesura que aquesta parteix del principi inqüestionable que l'objector és beneficiari d'una exempció excepcional al deure del servei militar. Per contra, els antimilitaristes han reivindicat el dret

a oposar-se al militarisme i el consegüent dret a la conscripció per part de l'estat.

Queda, d'altra banda, un segon aspecte conflictiu: l'aplicació de la prestació social substitutòria comportarà l'augment de l'atur en alguns sectors socials on els objectors estarien destinats. Cal tenir en compte que un objector, per menys de mil pessetes al

mes, podria estar destinat a organismes tals com Creu Roja, Icona, Protecció Civil, Serveis Socials de conselleries, Patrimoni Artístic, Renfe o altres seccions d'organismes dependents de les autonomies. També en aquest sentit s'han alçat veus en contra des dels sindicats —CNT, alguns sectors de CCOO i sindicats agraris— i des dels professionals dels serveis socials, que demanen una major qualificació per als seus treballadors.

Les conseqüències que l'aplicació del reglament de la PSS pot tenir són variades. Al País Valencià, d'una part, l'oficina de la PSS ja té establits compromisos amb Creu Roja —que hauria de desmilitaritzar-se per poder acollir objectors— Protecció Civil, Icona, Renfe, Càritas, Patrimoni Artístic, Consells de la Joventut i algunes dependències de la Generalitat valenciana.

En una primera fase s'especula que serien cridats al voltant de 3.500 objec-

part d'Amnistia Internacional com a presos de consciència, etc.

Per això, el govern estudia ara altres opcions. La que més probabilitat té a l'hora de ser acceptada pels militars és l'amnistia dels objectors més antics. La fórmula estaria inclosa en el mateix reglament de la PSS, on els 24.059 objectors actuals quedarien classificats en diversos grups. Informacions filtrades des de l'Oficina de la PSS assenyalen que la distribució seria en tres blocs. En el primer entrarien els objectors més antics, reconeguts abans de l'aprovació de la llei al Parlament; un segon grup seria integrat per tots aquells que s'han declarat objectors després del 28 de desembre de 1984 i abans de l'aprovació del reglament, mentre que les noves sol·licituds tindrien una classificació diferent.

Aquesta fragmentació permetria una aplicació flexible de la llei, segons la resposta del MOC. Si els antimilitaristes es mantingueren fermes, el govern central començaria aplicant la llei a partir de les noves declaracions. La fórmula aplicada no seria tant una amnistia —la qual cosa es descarta en cercles militars— com la declaració d'excedent de contingent. D'aquesta manera, els legisladors tindrien una eixida airosa, s'evitarien problemes de repercussió internacional i aconseguirien escapar la part més combativa del MOC. Si, per contra, els objectors no presentaren massa batalla, l'aplicació de la PSS seria més àmplia i més dura.

Les respostes, de moment, són variades. El MOC, a l'espera que es publiqui el nou reglament, ha anunciat que no acatarà la llei i, en una pròxima assemblea, decidirà la seua estratègia de desobediència civil.

Les Joventuts Socialistes, que sempre han estat per una millora de la llei però mai no s'han qüestionat la PSS, poden servir de falca perquè comencen a aplicar-se els primers serveis civils. Per la seua part, les joventuts del CDS —que són partidaris de tres mesos de servei militar i d'un exèrcit professional— sol·liciten que es rebaixi el temps de la PSS i s'accepte l'objecció sobrevinguda. En declaracions del seu secretari nacional, **Manuel Alonso**, s'han pronunciat sobre el problema: «Esperem que el govern amnistiarà els 24.059 objectors que van demanar en els darrers tres anys acollir-se a aquest dret fonamental».

Mentrestant, el tercer protagonista del conflicte, el poder militar, pressiona des de l'ombra i deixa sentir els seus efectes en fets consumats. □

Amnistiar els objectors més antics, una de les opcions amb més probabilitats de les estudiades pel govern.

Aministiar o condemnar, aquesta és la qüestió

Des que es va aprovar la llei reguladora de l'objecció de consciència, el CNOC té censats un total de 24.059 objectors, que estan a l'espera que el Consell de Ministres dicte, via Reial Decret, el reglament de la prestació social substitutòria. Darrerament, el Consell d'Estat ha lliurat l'informe preceptiu precedent a la decisió del Gabinet. Segons informacions de l'Oficina de la PSS, s'espera que, abans que acabe el present any, aquest reglament veurà la llum. En realitat, és un reglament que circula fa molts mesos pels ministeris de Presidència, Justícia i Defensa, però el govern central esperava que el Tribunal Constitucional es pronunciara sobre el cas, per donar-li el vist-i-plau. Per tant, ara sembla ser el moment oportú perquè tan esperat document siga signat. Des del moment en què l'aproven, s'establirà un terme de tres mesos perquè els objectors demanen pròrroques.

tors, xifra que podria ser menor. També s'està barallant la possibilitat de començar a aplicar la llei als objectors més joves. En realitat, l'Oficina de la PSS té poc a decidir en aquest cas, perquè hi ha un segon aspecte amb connotacions polítiques.

Al govern central toca ara decidir què es fa amb un grup nombrós d'objectors que, al llarg dels darrers anys, s'han oposat sistemàticament a qualsevol tipus de PSS i que, en repetides vegades, han manifestat que es declararan insubmisos independentment del resultat de la sentència del Tribunal Constitucional. Si el govern central decideix aplicar la llei amb contundència, més de 12.000 objectors —els adscrits a la línia del MOC— podrien ser condemnats de dos a quatre anys de presó major.

Però això és poc probable, ja que aquesta seria una mesura impopular que comportaria greus problemes. Tan sols cal recordar els conflictes sorgits quan s'ha empresonat els darrers anys algun objector —vagues de fam, manifestacions, adopcions dels detinguts per